

FORMULARZ KWERENDY INSTYTUCJI MUZEALNYCH

Projekt „*Muzea w polskiej kulturze pamięci (do 1918 r.): wczesne instytucje muzealne wobec muzeologii cyfrowej*”

finansowany ze środków Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego
w Ramach Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki 2015.

INFORMACJE OGÓLNE:

Lokalizacja: Miejscowość/ Region / Kraj

Cieszyn, Księstwo Cieszyńskie, Śląsk

Tytuł/pełna nazwa instytucji:

Muzeum Śląskie/Muzeum Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego w Cieszynie

Typ instytucji: muzeum publiczne, zbiory muzealne instytucji lub organizacji (biblioteka, towarzystwo naukowe), kolekcja prywatna

zbiory muzealne Towarzystwa Ludoznawczego w Cieszynie

Opis instytucji/skrócony (wg wzoru: typ instytucji, charakter zbiorów):

Muzeum Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego w Cieszynie zostało zapoczątkowane przez ks. Ignacego Świeżego, istniało od 1900 r. w siedzibie Stowarzyszenia „Dziedzictwo błogosławionego Jana Sarkandra dla Ludu Polskiego na Śląsku”, a następnie w polskiej Szkole Ludowej w Cieszynie. Od 1901 r. zarząd nad muzeum przejęło Towarzystwo Ludoznawcze w Cieszynie, kierowane przez ks. Józefa Londzina. W kolekcji znajdowały się zbiory etnograficzne, historyczne i liturgiczne. W 1918 r. zbiory zostały włączone do kolekcji muzeum miejskiego, obecnie znajdują się w Muzeum Śląska Cieszyńskiego.

Daty działalności / zakres czasowy:

1901-1930

Dostępność

pełna

Rodzaj pamięci

Obszar pamięci/ nośnik pamięci/ rodzaj zbiorów

DANE INSTYTUCJI :

	OBECNIE	DAWNIEJ
ADRES / SIEDZIBA DANE ADMINISTRACYJNE – województwo/powiat/gmina/ulica/ nr działki, zmiany siedzib (daty); REGION HISTORYCZNY	Muzeum Śląska Cieszyńskiego ul. T. Regeera 6, 43-400 Cieszyn	siedziba “Dziedzictwa bł. Jana Sarkandra dla Ludu Polskiego na Śląsku”- ul. Stary Targ 4, Cieszyn 1903: budynek Szkoły Macierzy/Ludowej przy ul. Sydonii w Cieszynie ul. ks. Świeżego 6 1911: pomieszczenia klasztoru oo. Bonifratrów w Cieszynie plac ks. Józefa Londzina 1 budynek seminarium nauczycielskiego na Bobrku koło Cieszyna.
DANE KONTAKTOWE TELEFON / EMAIL/ WWW	tel. 33/851-29-33 e-mail: mc@muzeum-cieszyn.ox.pl	
GODZINY OTWARCIA	wtorek, czwartek, piątek, sobota, niedziela - wejście na ekspozycję o 10.00, 11.00, 12.00, 13.00, 14.00 Środa - wejście na ekspozycję o 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 16.00	
DYREKTORZY	mgr Marian Dembiniok	
ZARZĄDCA		
Budynek muzealny (przekształcenia/nowo wybudowany/zaadoptowany)	dawny pałac Larischa	

INFORMACJE HISTORYCZNE:

Zmiany w nazwach:

--

Misja muzeum/ założenia kolekcjonerskie/ cele działalności

„Celem Towarzystwa jest umiejętne badanie ludu polskiego i ludów sąsiednich, oraz rozpowszechnianie o nim zebranych wiadomości, a zwłaszcza utrzymywanie muzeum Śląskiego w Cieszynie”

Zakres terytorialny (zawarty w misji muzeum)

Założyciele/ właściciele: osoby lub instytucje (podstawowe dane biograficzne lub krótka charakterystyka)

ks. Ignacy Świeży (1839-1902) - polski ksiądz katolicki, działacz narodowy i oświatowy na Śląsku Cieszyńskim. Wielki działacz narodowy i duszpasterz, współzałożyciel Związku Śląskich Katolików, poseł do wiedeńskiej Rady Państwa, wśród licznych swych zajęć sam był znawcą miejscowego folkloru i autorem zaczerpniętych z niego tekstów w kalendarzach i czasopismach. W 1873 założył katolickie towarzystwo wydawnicze pn. Dziedzictwo błog. Jana Sarkandra dla ludu polskiego na Śląsku. W 1896 Dziedzictwo w Gwiazdce Cieszyńskiej wystąpiło z Odezwą *Do rodaków śląskich*, z prośbą o zbieranie przedmiotów w celu utworzenia muzeum.

Teodor Bulik, kościelny w parafii cieszyńskiej, zamiłowany kolekcjoner pamiątek historycznych i wielokrotny ofiarodawca muzeum.

Pracownicy: opiekunowie, dyrektorzy, kustosze, muzeolodzy (podstawowe dane biograficzne, ważniejsze osiągnięcia)

ks. Józef Londzin - kustosz muzeum i przewodniczący komitetu Wystawy Ludoznawczej.
Bogdan Hoff - komisarz wystawy i autor plakatu
Jerzy Warchałowski - komisarz wystawy - znany później jako organizator Życia artystycznego w Polsce i wydawca „Polskiej Sztuki Stosowanej”.

Organizacje związane z muzeum oraz działające przy muzeum (krótka charakterystyka, najważniejsze postaci, historia, datowanie)

Polskie Towarzystwo Ludoznawcze, na czele którego stanął ks. Józef Londzin - profesor, działacz polityczny, poseł do parlamentu wiedeńskiego, a później warszawskiego, burmistrz Cieszyna.

Dziedzictwo błogosławionego Jana Sarkandra dla Ludu Polskiego na Śląsku 1873-08-20
1939-09-01

Do członków-założycieli Towarzystwa należeli ludzie różnych zawodów i wyznań — kilku księży, nauczyciele gimnazjalni, obok katolików także ewangelicy.

Oddział Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego w Cieszynie

Towarzystwo powstało, jako oddział Towarzystwa Ludoznawczego we Lwowie założonego w 1895 roku.

W skład Komitetu PTL weszli: ks. Londzin, prof. Wróblewski i prof. Kukucz. Do grona powyższych członków założycieli dołączyli później: Teodor Bulik, dr Antoni Dyboski, dr Ernest Farnik, Hilary Filasiewicz, Bogdan Hoff, ks. Antoni Macoszek „i inni”. Ks. Londzin został pierwszym prezesem Towarzystwa oraz kustoszem zbiorów. W Statucie zapisano, że językiem urzędowym Towarzystwa jest język polski.

Kalendarium (historia instytucji)

Pierwsze próby utworzenia polskiego muzeum pojawiły się pod koniec XIX w. W *Odezwie do ziomków*, umieszczonej na łamach „Przeglądu Politycznego” w 1894 r. Andrzej Cinciała – polski ewangelicki działacz narodowy i ludoznawca (dokumentujący m.in. powiedzenia ludu śląskiego) apelował o utworzenie zbiorów muzealnych: „Poznanie naszego kraju należy do naszych obowiązków narodowych. Dlatego powinniśmy skrzętnie gromadzić wszelkie pomniki naszej przeszłości i wszystko, co może być świadkiem o bieżącej chwili, o losach naszych w tym kraju, w którym od niepamiętnych czasów mieszka nasz naród” (Przegląd Polityczny. Dodatek do »Rolnika Śląskiego«, nr 18, s. 69). Gromadzone przez Cinciałę zbiory, które złożone miały być w Czytelnicy Ludowej w Cieszynie, uległy rozproszeniu po jego śmierci (1898).

Kolejny apel o tworzenie zbiorów muzealnych pojawił się w 1896 r. „Gwiazdce Cieszyńskiej”. Odezwa podpisana przez ks. Ignacego Świeżego nawoływała do gromadzenia wszelkich przedmiotów związanych z codziennym życiem mieszkańców: „Dlatego postanowiło «Dziedzictwo» zbierać takie przedmioty, które mogą nam przedstawić życie przodków i dać o nim wyobrażenie i utworzyć z tych przedmiotów muzeum [...] z tych przedmiotów muzeum. Takich starożytnych przedmiotów jeszcze dużo można znaleźć między ludem, np. stare rogowe lub drewniane łyżki, drewniane i gliniane, miski, pasy, różne narzędzia rolnicze i rzemieślnicze... stare ubiory, np. czepce złotem wyszywane, białe chustki z wyszywaniem, stare książki, obrazki...”. Początkowo zbiory gromadzono w siedzibie Stowarzyszenia

„Dziedzictwo”, następnie przeniesiono do budynku polskiej Szkoły Ludowej w Cieszynie. W 1900 r. Stowarzyszenie zrezygnowało z opieki nad zbiorami, w 1901 r. funkcję tę przejęło Polskie Towarzystwo Ludoznawcze w Księstwie Cieszyńskim z siedzibą w Cieszynie. Pierwszym prezesem Towarzystwa oraz kustoszem zbiorów został ks. Józef Londzin. Celem Towarzystwa Ludoznawczego było m. in. „badanie ludu polskiego i ludów sąsiednich oraz rozpowszechnianie o nim zebranych wiadomości, a zwłaszcza utrzymywanie muzeum Śląskiego”. Jednym z działań muzeum była organizacja Wystawy Ludoznawczej (1903). Większość z prezentowanych na niej okazów znalazła się w kolekcji muzealnej.

Ze względu na brak miejsca w 1904 r. kolekcja została przeniesiona do nowej siedziby w klasztorze bonifratrów w Cieszynie (opłata za pomieszczenia wynosiła 120 koron rocznego czynszu), a w 1911 r. do sutereny polskiego Seminarium Nauczycielskiego na Bobrku.

Po I wojnie światowej z chwilą przejścia części miasta przez władze polskie, stanowisko kustosa Muzeum Miejskiego objął inż. Wiktor Karger, a na skutek zabiegów ówczesnego prezydenta miasta, ks. Londzina (od 1927), utworzono muzeum centralne. Mieściło się ono w Pałacu Larischów i obejmowało kolekcje Szersznika, Muzeum Śląskiego, Muzeum Miejskiego oraz liczne prywatne kolekcje. Uroczystego otwarcia Muzeum w nowej siedzibie dokonano 21 VI 1931 r., w tym też czasie w Cieszynie odbył się VI Zjazd Związku Muzeów w Polsce, a Polskie Towarzystwo Ludoznawcze wydało specjalny numer "Zarania" w całości poświęcony sprawom muzealnictwa.

W 1952 r. wydzielono ze zbiorów muzealnych wszystkie archiwalia, w 1960 r. księgozbiór. Obecnie kolekcja Muzeum Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego znajduje się w Muzeum Śląska Cieszyńskiego.

ZBIORY

Charakterystyka zbiorów (wraz z danymi ilościowymi)

po 1900: kolekcja „druków, obrazów, mebli, strojów i wszelkich zabytków i pomników, które nasi przodkowie wytworzyli i nam zostawili”, kolekcja prywatna ks. Józefa Londzina

po 1903: okazy z Wystawy Ludoznawczej

W kolekcji muzeum znalazły się m.in. meble (z domów szlacheckich, mieszczańskich i chłopskich, m. in. szafa z 1722 r. i skrzynia z 1792 r. z ludowymi malowidłami), ceramika i szkło (kilkadziesiąt obrazów, malowanych na szkle, cieszyńskie talerze i wazy cynowe, dwa pokale (wilkony), obwieszane srebrnymi monetami, liczny zbiór cieszyńskiej i jabłonkowskiej ceramiki, m. in. mały dzbanek z 1651 r., misy z XVIII w., porcelana, „stare szkło”), tkaniny (Kilkadziesiąt sztuk haftów ludowych, najstarszy z 1686 r., ornat skórzany), narzędzia i elementy techniczne (dwa pługi drewniane, jeden jest cały z drzewa, drugi z dodatkiem łańcuszków, przytrzymujących drewniane części pługa, dwa warsztaty tkackie), sztuka (2 szt. płaskorzeźby z XV w., dwa ornaty skórzane, wielki zbiór fotografii śląskich kościołów drewnianych, kilka map śląskich z granicą, wysuniętą aż pod Czacę), varia (cymbał, pałka zbójcka, naczynia szałśnicze, kuty zegar wieżowy, dębowa kasa kościelna z XIV w., stare organy z XVII w.), księgozbiór (książki w dialekcie polsko-śląskim, zbiór książek używanych

przez polską ludność Śląska Cieszyńskiego, m.in.: biblia Radziwiłłowska z 1563 r., kronika Bielskiego, prawo magdeburskie, drukowane w Krakowie); W Muzeum znajdował się też dział przyrodniczy i kościelny.

Obiekty szczególne (o szczególnym znaczeniu symbolicznym, ważne dla nauki lub sztuki, komentowane, słynne)

Strategia pozyskiwania zbiorów

dary - ofiarodawcami byli - księża, nauczyciele, urzędnicy, rzemieślnicy oraz okoliczni ziemianie.

Darczyńcy/Fundatorzy/Sprzedawcy (imiona i nazwiska, charakterystyka przekazanych darów/sprzedanych eksponatów; data)

Nazwiska ofiarodawców dla muzeum śląskiego należącego do "Dziedzictwa" były publikowane przez ks. Londzina w „Gwiazdce Cieszyńskiej” w specjalnej rubryce *Dla Muzeum Śląskiego ofiarowali*.

1896:

Bernard Adamecki w Markłowicach (1 monetę miedzianą i hebel do strugania szczyt); Teodor Bulik, kościelny w Cieszynie (koguta z drzewa rzeźbionego przez domorośłego rzeźbiarza; siem dzbanków z XVIII w., dwie gliniane misy (jedną z 1768 r., drugą z 1813 r.), dwie porcelanowe misy, jedną wazę szklaną, dwie małe wazy porcelanowe, jedną cukiernicę porcelanową, jedną filiżankę na nóżkach z talerzykiem, dwa naczynia na święconą wodę, jeden garnuszek gliniany, jedno naczynie porcelanowe na herbatę, jeden świecznik gliniany, jedną tabakierkę, jeden stary rzeźbiony obraz drewniany z jednego kawałka drzewa „pochodzący ze starego kończyckiego kościoła”, dwa obrazy na szkłe, trzy obrazy na papierze i drewnianą „rogulę” (narzędzie do mieszania); Jan Filipiec, majster szewski w Cieszynie (czarny łańcuch, który dawniej nosiły Cieszynianki); Jerzy Greń w Jaworzu (czeską książkę modlitewną z r. 1696); Grzegorzowa w Cieszynie (12 monet); Paweł Kieloch w Dziedzicach (dokument na pergaminie z 1667 r. wydany przez Juliusza Sunegka księcia bielskiego w czeskim języku); p. Kopeć, siedlak w Dziedzicach (pistolet skałkowy); p. Joanna Kuczera w Cieszynie (talerz cynowy z r. 1780 z herbem miasta Cieszyna); p. Adam Kisiała z Brennej (srebrną monetę z czasów Marii Teresy (1760); p. Milaczkowa w Cieszynie (trzy stare grzebienie jakie dawniej Cieszynianki nosiły w włosach i dwie piękne tytonierki); Bernard Niemiec, kapelusznik w Skoczowie (Pan Jezus ukoronowany, wykonany przez domorośłego rzeźbiarza, szklankę szlifowaną z kwiatami i jeden talerz); Maryanna Paszek (parę pończoch czerwonych około półtora metra długich); Prochaska, nauczyciel w Cieszynie (*Biblia, das ist die gantze Heilige Schrift Alten und Neuen Testaments* z r. 1716); Franciszek Rosmael, dyrektor szkoły dla przemysłu drzewnego w Wałaskiem Międzyrzeczu na Morawie (4 fotografie ołtarzów wykonanych w powyższej szkole dla kościoła parafialnego w Cieszynie i

dwa sprawozdania powyższej szkoły); Schwarz, nauczyciel muzyki w Cieszynie (skrzypce z zeszłego stulecia, imitacja skrzypiec Paganiniego); Jakób Skrobanek, kupiec w Cieszynie (18 monet miedzianych i kilka centów stopionych podczas pożaru); Antoni Smolka, siedlak w Belsznicy na pruskim Śląsku (4 dokumenty na pergaminie pochodzące od książąt opawskich, raciborskich i opolskich zawierające kontrakty kupna z r. 1496, 1499, 1679 i 1694); Fr. Staniczek w Dzieńmorowicach (dokument na pergaminie z r. 1732 z podpisem własnoręcznym cesarza Karola); Andrzej Zawadzki, kościelny w Cieszynie (polskie pismo św. z r. 1707; Świecznik drewniany z r. 1663); Józef Zontek, pisarz gminny w Bujakowi (monetę srebrną z podobizną cesarza Leopolda z r. 1700); N. N. w Cieszynie (2 monety miedziane i guzik);

ks. Jan Budny, proboszcz w Międzyrzeczu (katolicki kancjonał wydany w Wrocławiu w r. 1847; Pieśń do Mszy Świętej z Litaniami a Modlitwami i Drogą Krzyża Jezusowego, druk. w Cieszynie 1825 r. w drukarni Tomasza Prochaski i zupełny katolicki kancjonał i Książka Modlitewna przez Szymona Prżicha we Wrocławiu 1841 r.); ks. Henryk Dziekan, proboszcz w Niem. Lutyni (fotografię dawnego drewnianego kościoła w Pruchnej); ks. Engelbert Brodzki, proboszcz w Dzieńmorowicach (fotografię kościoła drewnianego w Stonawie i kazania polskie (Świątnica Pańska) ks. Szymona Starowolskiego, Kraków w r. 1682); ks. dr. Andrzej Gajdaczek wikary w Cieszynie (dokument pergaminowy z r. 1677, potwierdzający przywileje cechu szewskiego w Puccniu z podpisem własnoręcznym króla Jana); ks. Józef Londzin, nauczyciel w Zabrzegu (3 srebrne monety i książkę: *Skarb niebieski na ziemi znaleziony*, drukowaną w Krakowie r. 1751); ks. Adolf Waleczek, wikary w Czechowicach (książkę: *Myśli przebrane z kaznodziejów różnych przedniejszych francuskich i niemieckich, ułożone na kazania o tajemnicach Najświętszej Maryi Panny* przez ks. Teodora Grubera. W drukarni Jasnej Góry Częstochowskiej. Roku Pańskiego 1779); Klasztor Sióstr Elżbietanek w Cieszynie (obraz przedstawiający naigrawanie się Żydów z Pan Jezus z r. 1494; dwa sztambuchy baronowej Becss z r. 1806 i 14 książek); ("Gwiazdka Cieszyńska", nr 33, s. 329; nr 34, s. 347; nr 35, s. 358; nr 36, s. 368; nr 37, s. 379)

Po przejęciu zbiorów przez Towarzystwo Ludoznawcze

1901:

ks. Józef Londzin (zabytki etnograficzne i historyczne, była to kolekcja „druków, obrazów, mebli, strojów i wszelkich zabytków i pomników, które nasi przodkowie wytworzyli i nam zostawili”)

1903:

Teodor Bulik (zapis testamentowy: kolekcja pamiątek historycznych, m.in.: 25 obrazów, 7 dzbanów (najstarszy z 1651 r.), 396 sztuk porcelany, 89 starych okularów i ponad 100 książek)

Transfery zbiorów: data, okoliczności, zakres, ostateczna lokalizacja

WYSTAWY I DZIAŁALNOŚĆ POPULARYZATORSKA:

Wystawy stałe

Wystawy czasowe

1903-08-30 1903-09-??

Wystawa Ludoznawcza w salach szkoły Polskiej Macierzy Szkolnej (Szkole Ludowej) w Cieszynie.

Wystawę składała się z trzech działów: kościelno-religijnego, ludoznawczego i dziejowo piśmienniczego. Przewodniczącym komitetu został ks. Ignacy Świeży, komisarzami wystawy Bogdan Hoff (autor plakatu) i Jerzy Warchałowski. Na wystawę spłynęło dużo przedmiotów podarowanych przez: księży, nauczycieli, urzędników, rzemieślników oraz chłopów.

Na parterze umieszczono eksponaty historyczne i zabytki sztuki, na pierwszym piętrze zbiory etnograficzne, na drugim piętrze okazy z dziedziny kultury duchowej: zabytki piśmiennictwa, wydawnictwa ludowe, literaturę o Śląsku, archiwalia oraz dział sztuki ludowej utrwalony w fotografiach i rysunkach. Dominowały przedmioty ilustrujące dziedzictwo kulturowe, historię, etnografię, archiwalia, a także „poglądowe dzieje wyzwolin języka polskiego z pod wpływów czeskich i niemieckich”. Nie zabrakło również przedmiotów użytku codziennego oraz zabytków sztuki sakralnej, które korespondowały z „manifestacją polskość” całej ekspozycji. Oprócz zbiorów Towarzystwa Ludoznawczego zaprezentowano również okazy z kolekcji Teodora Bulika (1849–1909).

Zainaugurowana przez ks. Londzina wystawa, określana także mianem „polskiej”, była dla współczesnych „przeglądem sił kulturalnych, – a że jest pierwszym przeglądem, tem więc ważniejszym musi być sam fakt jej otwarcia”. Wystawę obejrzało 2657 osób. Po wystawie większość eksponatów została przekazana do zbiorów Muzeum Śląskiego.

O Wystawie obszernie pisano w prasie krajowej i zagranicznej, z czego na szczególną wzmiankę zasługują opisy w lwowskim „Przeglądzie politycznym”, krakowskim „Czasie”, petersburskim „Kraju” i warszawskim „Naokoło Świata” z 1903 roku w nr 41-46, łódzkim dzienniku politycznym „Rozwój”, 1903, nr 201, w „Nowej Reformie” 1903, nr 198.

Katalogi zbiorów i wystaw oraz przewodniki

Inne publikacje (wydawane przez instytucję)

--

Współpraca instytucjonalna (muzea, uczelnie, towarzystwa, administracja itd.)

--

Zasięg działalności (informacje o miejscu pochodzenia zwiedzających, komentatorów, autorów relacji itd.)

--

Zwiedzający (charakterystyka statystyczna, ważniejsze osobistości)

--

ŹRÓDŁA:

Bibliografia

Statut Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego w Cieszynie, Cieszyn 1901.

Cinciała Andrzej 1894: Odezwa do ziomków, „Przegląd Polityczny. Dodatek do »Rolnika Śląskiego«”, nr 18, s. 69

Ignacy Świeży, Do rodaków śląskich, „Gwozdka Cieszyńska”, 1896, nr 15, s. 147

G. Smólski, *Wystawa Ludoznawcza w Cieszynie*, „Naokoło Świata. Pismo Tygodniowe Ilustrowane poświęcone opisom ziem, ludów, podróży, zjawisk i wynalazków” 1903, Warszawa, nr 41–46.

Em. Grim, *Ks. Józef Londzin*, Roczniki Towarzystwa Przyjaciół Nauk na Śląsku, 1930, R. 2, s. 84.

L. Brożek, Z dziejów muzealnictwa w Cieszynie, [w:] Muzea na Górnym Śląsku w XIX i XX wieku, "Rocznik Muzeum Górnośląskiego w Bytomiu", Historia, zesz. 1, Bytom 1963, s. 15-45.

Małgorzata Płazak, *Muzeum w Cieszynie (1802-1992)*, [w:] 190 lat założenia muzeum i biblioteki Leopolda Jana Szersznika 1802-1992, Cieszyn 1993, s. 5-11.

A. Rusnok: *Biblioteka Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego w Cieszynie*, (w:) Pamiętnik Cieszyński, red. Anna Machej i in., T. 11, Cieszyn 1996, s. 43-52.

J. Branny, *Historia cieszyńskiego Towarzystwa Ludoznawczego*, [w:] *Sto lat ludoznawstwa nad Olzą*, red. L. Richter, J. Szymik, Czeski Cieszyn 2003, s. 7-38.

G. Studnicki, *Prywatne i społeczne muzea na Śląsku Cieszyńskim w kontekście tożsamości regionalnej*, [w:] Zbiór Wiadomości do Antropologii Muzealnej, Nr 5/2018, s. 157–176 (pdf)

M. Morys-Twardowski, *Z dziejów cieszyńskiego muzealnictwa. Teodor Bulik (1849-1909) - działacz społeczny i kolekcjoner*, Pamiętnik Cieszyński, T. 21, 2016 (pdf)

Wystawa w Cieszynie, Rozwój. Dziennik polityczny, przemysłowy, ekonomiczny, społeczny i literacki, ilustrowany, 1903, r. 7, nr 201, 4.IX, s. 4

W. [koresp. „N. Reformy”], Wystawa w Cieszynie, Nowa Reforma, 1903, nr 198, 1.IX, s. 3

Archiwa / zespoły archiwalne / źródła / inwentarze / księgi gości

Zasoby ikonograficzne (opis, lokalizacja)

Ciekawe cytaty

“Odezwa do ziomków.

Poznanie kraju naszego należy do pierwszych naszych obowiązków narodowych. Dla tego powinniśmy zbierać i skrzętnie gromadzić wszelkie pomniki naszej przeszłości i wszystko, co może być świadkiem o bieżącej chwili, o losach naszych w tym kraju, w którym od niepamiętnych czasów mieszka nasz naród. Nawet rzeczy pozornie mało znaczące z czasem mogą nabrać wagi i znaczenia i pogardzać niemi nie należy. [...] Do takiej zbiorowej pracy wzywam serdecznie szanownych ziomków, prosząc ich uprzejmie, by raczyli się rozejrzeć koło siebie i poszukać, czy nie znalazłoby się coś uwagi godnego i by zechcieli przydać to na moje ręce. Od wielu bowiem lat, prawie od czasów szkolnych, zbieram różne rzeczy Szląska. [...] Zbiór ten rzeczy szląskich (Silesiaca) zamierzam w swoim czasie złożyć w „Czytelnicy ludowej” w Cieszynie, gdzieby każdy, kogo interesują sprawy nasze mógł z niego korzystać. Z czasem z tego zbioru mogłoby powstać archiwum i muzeum szląskie, może niewielkie i niebogate, ale nie mniej dla nas ważne i cenne. [...] Na przykład wymieniam tu niektóre przedmioty, o których nadsyłanie do naszego zbioru Szanownych ziomków uprzejmie proszę:

1. Wszelkie książki i czasopisma drukowane na Szląsku, a więc: książki szkolne, kościelne i wydawnictwa ludowe kalendarze, gazety, pisma ulotne, a owy i odezwy, sprawozdania poselskie i t. d.
2. W ogóle wszystkie książki, drukowane gdziekolwiek, odnoszące się do Szląska, a więc: opisy kraju, książki historyczne traktujące o Szląsku, opisy podróży i wycieczek po naszym kraju, opisy strojów, przedstawienia zwyczajów szląskich, wycinki z gazet z artykułami o Szląsku, dalej ilustracje, fotografie i t. d.
3. Książki jakiegokolwiek treści pisane przez Szlązaków, żyjących za granicami kraju. Wiadomości o życiu i działalności wybitniejszych rodaków. Ich fotografie.

4. Przyczynki do ludoznawstwa: Pieśni, przysłowia, baśnie, gadki, zwroty językowe, reguły gospodarskie, opisy zwyczajów, wspomnienia historyczne utrzymujące się w pamięci ludu i t. d.

5. Ustawy i rozporządzenia władz krajowych.

6. Wiadomości o istniejących w kraju naszym towarzystwach Ich statuty i sprawozdania roczne i t. p.

Cieszyn, w wrześniu 1894.

Dr. Andrzej Cinciała,
notaryusz w Cieszynie”
(Cinciała, 1894: 69)

“Teraz zmiany i przewroty daleko szybciej po sobie następują, jak dawniej i daleko gruntowniej życie przekształcają. W taki sposób w niedalekiej przyszłości życie w niejednym razie nie będzie miało podobieństwa z życiem dawniejszym i nie będziemy mieli ani pojęcia, jak nasi przodkowie żyli. Dla tego postanowiło „Dziedzictwo bł. Jana Sarkandra” zbierać takie przedmioty, które mogą nam przedstawić życie przodków i dać o niem wyobrażenie, i utworzyć z tych przedmiotów muzeum. Takich starożytnych przedmiotów jeszcze dużo znaleźć można między ludem np. stare rogowe lub drewniane łyżki, drewniane i gliniane miski, pasy, różne narzędzia, rolnicze i rzemieślnicze skrzynki do przechowywania pieniędzy i dokumentów, stare ubiory np. czepce złotem wyszywane, białe chustki z wyszywaniami, stare książki, obrazki, broszurki, odezwy wyborcze, pieśni śpiewane przy różnych okolicznościach itp. Czasem także w ziemi ludzie ciekawe przedmioty mianowicie z kamienia znajdują. To przedmioty zwykłe z czasem marnie giną.

Dla tego upraszamy, aby nam ziomkowie takie przedmioty oddawali dla utworzenia „muzeum śląskiego”. Oddawać je można albo u p. Bulika, kościelnego przy farnym kościele w Cieszynie albo też u ks. Świeżego, ks. Londzina lub innych księży.

Nazwiska ofiarodawców będą w „Gwiazdce” ogłaszane i na wieczną pamiątkę w księdze zapisane.

Wydział Dziedzictwa bł. Jana Sarkandra. Ks. Monsignore Świeży, prezes”
(Świeży, 1896: 147)

“Chłopi, dziwiący się kto by na takie stare graty chciał patrzeć - teraz, gdy zobaczyli całość, gdy zobaczyli, jak „panowie” okazują zainteresowanie dla ich własności, dumni są i rozradowani. Potrafiliby dziesięć razy więcej, ale nie śmieli. Wystawa wzmocniła w ludzie poczucie godności, upokarzanej przez Niemców. Niemcy natomiast: urządzili bojkot, posłuszni wezwaniu hakatystowskiej Silesii, która nazwała wystawę dziełem... krakowian. Fragment tekstu na temat Wystawy Ludoznawczej, „Czas”, 1 września 1903, za: J. Branny, *Historia cieszyńskiego Towarzystwa Ludoznawczego*

UWAGI:

--

OPRACOWANIE:

Autor opracowania:

Małgorzata Wawrzak

Data sporządzenia karty:

--

Wyjazdy studyjne w celu wykonania karty, daty:

--

METADANE* (wypełnia redaktor/moderator portalu)

TYTUŁ (Miejscowość-nazwa instytucji)	
LOKALIZACJA GPS	
KLASYFIKACJE	
DATA UTWORZENIA	
AUTOR WPISU/REDAKTOR/KOREKTOR	
RELACJE	
TAGI	
SYGNATURA	
PRAWA / LICENCJE	